

Dziewirski, Jerzy

Katyń oskarża

Zeszyty Naukowe Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego 7, 314-317

1993

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jerzy DZIEWIRSKI

KATYŃ OSKARŻA

OD REDAKCJI: Trudna, zawiła i tragiczna problematyka historii najnowszej coraz częściej staje się przedmiotem szkolnej edukacji historycznej w szkołach podstawowych woj. ostrołęckiego. Na konkretnych, lokalnych i regionalnych przykładach. Potwierdzeniem tego zjawiska jest zorganizowana w szkole podstawowej w Rzekuniu sesja seminarium uczniowskiego pt. „KATYŃ OSKARŻA”. Píše o tym poniżej inicjator tego seminarium, dyrektor szkoły mgr Jerzy Dziewirski.

Ostrołęckie Towarzystwo Naukowe im. A. Chętnika stawia sobie jako jedno z najważniejszych zadań pomaganie w upowszechnianiu treści regionalnych w edukacji szkolnej, szczególnie z zakresu historii najnowszej, tych problemów, które były omijane czy zakłamywane w latach PRL. Tej idei służy niedawno wydane opracowanie „Losy tułacze mieszkańców woj. ostrołęckiego 1939-1956”, które powstało w dużej mierze także dzięki pomocy i współpracy szkół naszego regionu, nauczycieli i uczniów. Temu celowi służą także doroczne seminaria nauczycielskie, poświęcone różnym formom edukacji regionalnej w szkole i w środowisku społecznym. Chcemy konsekwentnie rozwijać ten wątek działań...

W czerwcu br. w Szkole Podstawowej im. generała Józefa Bema w Rzekuniu odbyło się seminarium uczniowskie pt. „Katyń oskarża”. W seminarium uczestniczyli uczniowie klas ósmych Szkoły Podstawowej w Borawem, Drwęczy, Laskowcu, Ołdakach i oczywiście gospodarze, młodzież z Rzekunia. Seminarium przysłuchiwali się: wizytator Kuratorium Oświaty w Ostrołęce p. Ewa Kolasa, Wojewódzki Komendant Policji w Ostrołęce p. podinspektor Eugeniusz Wysocki, przedstawiciel Wójta Gminy w Rzekuniu p. Tadeusz Gumowski, przewodniczący Komitetu Rodzicielskiego przy Szkole Podstawowej w Rzekuniu p. Andrzej Zajkowski i dyrektorzy wyżej wymienionych szkół podstawowych. W charakterze obserwatorów uczestniczyli przedstawiciele samorządów klas siódmych, których obecność miała na celu zapewnienie kontynuacji tej formy pracy w przyszłym roku szkolnym. Seminarium prowadziła przewodnicząca Rady Samorządu Uczniowskiego, uczennica klasy VIII a, Anna Mierzejewska. Referat pt. „Dramat Katyński polskich oficerów” wygłosiła ucz. Agata Zielińska, która dokonała charakterystyki trzech obozów: Kozielska, Ostaszkowa i Starobielska, składu osobowego polskich jeńców wojennych, a na podstawie fotokopii dokumentów przekazanych prezydentowi L. Wałęsie przez prezydenta Jelcyna, omówiła decyzję Biura Politycznego KC WKP(b) z dnia 5.III.1940 r. dotyczącą rozstrzelania polskich jeńców wojennych przebywających w tych obozach i więzie-

niach Zachodniej Ukrainy i Białorusi. Koreferat pt „Ekshumacja polskich oficerów dokonana przez Międzynarodową Komisję w lesie katyńskim” wygłosiła ucz. Marta Późniewska.

W dyskusji uczniowie przedstawiali wybrane sylwetki oficerów pochodzących z województwa ostrołęckiego, omawiając przebieg służby wojskowej, okoliczności dostania się do niewoli radzieckiej i miejsca ich rozstrzelania (Katyń, Charków, Miednoje).

Listę „straceńców” zaczyna mieszkaniec gminy Rzekuń, ppor. rezerwy Zygmunt Wyszomirski, właściciel majątku ziemskiego w Czarnowcu. Po ukończeniu Gimnazjum im. Króla Stanisława Leszczyńskiego w Ostrołęce ukończył studia w Państwowej Wyższej Szkole Gospodarstwa Wiejskiego w Cieszynie. Ukończył kurs podchorążych w 71 pp w Zambrowie, po czym kontynuował służbę w 33 pp w Łomży. W 1939 r. walczył w obronie linii Narwi pod Nowogrodem i uczestniczył w próbie zdobycia Zambrowa. Jego pułk został rozбит w bitwie pod Andrzejewem. Do niewoli radzieckiej dostał się w okolicach Czerwonego Boru. Rozstrzelany w lesie katyńskim.

Wacław Haczyński, mjr Kawalerii Wojska Polskiego, urodzony w Brańszczyku. W 1917 r. ukończył Oficerską Szkołę Jazdy w Ostrołęce w 1 Pułku Ułanów Legionów Polskich Beliny Prażmowskiego. W wojnie bolszewickiej wyróżniał się w wielu szarżach, odznaczony Srebrnym Krzyżem Orderu Virtuti Militari, 4-krotnie Krzyżem Walecznych. W 1939 r. wzięty do niewoli radzieckiej, zginął w Katyniu.

Leopold Łojek, mjr lekarz Wojska Polskiego, urodzony we wsi Tuły gm. Klembów. W 1918 r. jako ochotnik wstąpił do 5 Pułku Ułanów, walczył w wojnie bolszewickiej, za zasługi bojowe otrzymał Krzyż Walecznych. Po wojnie skończył studia medyczne, był ordynatorem w 1 Szpitalu Okręgowym im. Józefa Piłsudskiego w Warszawie. W 1939 r. razem z personelem Centrum Wyszkożenia Sanitarnego został wzięty do niewoli radzieckiej. Rozstrzelany w Katyniu.

Zygmunt Platonoff-Plater ppłk dypl. Wojska Polskiego, urodzony w Porębie, gm. Brańszczyk. W 1917 r. ukończył Oficerską Szkołę Jazdy w 1 Pułku Ułanów Legionów Polskich w Ostrołęce, walczył w wojnie bolszewickiej, absolwent Wyższej Szkoły Wojennej, pracownik Departamentu Kawalerii w Ministerstwie Spraw Wojskowych. Był odznaczony 4-krotnie Krzyżem Walecznych, Srebrnym Krzyżem Zasługi, Orderem Odrodzenia Polski V klasy i Krzyżem Niepodległości. Zginął w Katyniu.

Marian Bronisław Szulborski ppor. rezerwy Wojska Polskiego, absolwent gimnazjum im. Prezydenta Rzeczypospolitej Ignacego Mościckiego w Ostrowi Maz. W 1930 r. ukończył Szkołę Podchorążych Piechoty w Komorowie. W 1939 r. uczestniczył w obronie linii Narwi w rejonie Chełst i Kruszewa, a po przełamaniu polskiej obrony pod Różanem walczył w obronie linii Bugu w okolicach Wyszkowa. Rozstrzelany w lesie katyńskim.

Były to skróty życiorysów wybranych sylwetek polskich oficerów, którzy zginęli w Katyniu. Młodzież posiadała szersze informacje dotyczące pracy, służby, walki, numery teczek ewidencyjnych przesłuchań prowadzonych przez NKWD, numery list wysyłkowych do miejsca rozstrzelania, wyników z przeprowadzonych ekshumacji z Katynia i tych sondażowych z Charkowa i Miednoje.

- W celu przybliżenia poniesionych strat przez województwo ostrołęckie prowadząca seminarium odczytała listę nazwisk, na pewno niekompletną, polskich oficerów i policjantów rozstrzelanych w Katyniu, Charkowie i Miednoje. A lista ich jest długa.
- podpułkownik Jan Certowicz, lekarz 5 Pułku Ułanów Zasławskich, profesor higieny w Gimnazjum w Ostrołęce,
  - pułkownik Władysław Kaliszek — dowódca 12-go Dywizjonu Artylerii Konnej stacjonującej w Ostrołęce,
  - major Kazimierz Mikołajewski, oficer 5 Pułku Ułanów Zasławskich, potem dowódca kawalerii Dywizyjnej 7-ej Dywizji Piechoty,
  - Pułkownik Tadeusz Kornilowicz oficer 1 Pułku Ułanów Legionów w Ostrołęce, uczestnik tajnego zjazdu oficerów legionowych, zorganizowanego w Ostrołęce, w celu uniezależnienia się od zwierzchnictwa niemieckiego. Miał za żonę córkę H. Sienkiewicza,
  - rotmistrz Zygmunt Julian Dobrowolski, oficer 5 Pułku Ułanów Zasławskich,
  - rotmistrz Witold Rajski, oficer 5 Pułku Ułanów Zasławskich,
  - kapitan Stefan Wierzyński, wykładowca w Szkole Podchorążych w Komorowie,
  - kapitan Czesław Stanisław Dobek, urodzony w Jaworach gm. Goworowo,
  - kapitan Feliks Gadomski, urodzony w Makowie Maz.,
  - porucznik rezerwy Adolf Jan Morawski, urodzony w Krzynowłodze Wielkiej, profesor nadzwyczajny Politechniki Warszawskiej, stały delegat Polskiego Komitetu Elektrotechnicznego do Międzynarodowej Komisji Elektrycznej,
  - porucznik Tadeusz Jan Antoni Fligel, wykładowca w Szkole Podchorążych Piechoty w Komorowie,
  - porucznik Zygmunt Hilbrandt, urodzony w Wyszku,
  - porucznik Karol Kazimierz Chwedkowski, właściciel apteki w Ostrołęce,
  - porucznik Marian Przychodźki, kierownik Szkoły Podstawowej w Porządziu,
  - porucznik Gotfryd Niezabitowski, uczestnik bitwy pod Suskiem, Nową Wsią gm. Rzekuń, stoczonych w 1920 r.,
  - podporucznik Bolesław Madrak, urodzony w Lipnikach, gm. Łyse,
  - podporucznik Belczyński z Przasnysza,
  - podporucznik Eugeniusz Olkowski z powiatu przasnyskiego, absolwent gimnazjum w Ostrowi Maz.,
  - podporucznik Jan Abramski, lekarz z Ostrołęki,
  - podporucznik rezerwy Romuald Wasilewski, urodzony w Ostrołęce, magister farmacji,
  - podporucznik Sieńko, lekarz weterynarii z Ostrołęki,
  - podporucznik Marian Sulborski, absolwent Gimnazjum w Ostrowi Maz.,
  - podporucznik Jan Juraszczyk z Ostrołęki,
  - podporucznik Franciszek Skotnicki, obrońca Ostrołęki w 1920 r.,
  - podporucznik rezerwy Józef Szwanter, absolwent Gimnazjum w Ostrowi Maz.
  - podchorąży Jan Filonowicz, syn kolejarza ze stacji Ostrołęka,
  - podchorąży Henryk Krawczyk, urodzony w Laskach koło Czerwina,
  - Józef Dobkowski, profesor Gimnazjum w Ostrołęce,
  - Leon Gawroński, funkcjonariusz Policji Państwowej Posterunku Zatory,

- Stanisław Politowski, funkcjonariusz Policji Państwowej Posterunku w Różaniu,
- Stefan Stępień, starszy posterunkowy Policji Państwowej Posterunku Poręba,
- Stanisław Wojdat, starszy posterunkowy Policji Państwowej Posterunku Przasnysz,
- Bogdanowicz — funkcjonariusz Powiatowej Komendy Policji Państwowej w Ostrowi Maz.

Ten niepełny wykaz będzie uzupełniony w roku szkolnym 1993/94.

W drugiej części seminarium uczniowie przedstawili montaż literacki — poezji katyńskiej. Było to bardzo wzruszające i smutne widowisko, które skłoniło na pewno do głębokich przeżyć, osobistej zadumy i refleksji.

W części trzeciej p.wizytator Ewa Kolasa dokonała otwarcia wystawy dokumentów pt. „Katyń oskarża”. Wśród dokumentów znalazły się fotokopie tajnych porozumień układu Mołotow-Ribbentrop, ilustracje przedstawiające wkroczenie wojsk radzieckich do Polski 17 września, wspólną defiladę żołnierzy Armii Czerwonej i Wehrmachtu w Brześciu, schematy rozmieszczenia dołów śmierci w lesie katyńskim, fotografie z przeprowadzonych ekshumacji, schematyczne rozmieszczenia bratnich mogił uformowanych po dokonaniu ekshumacji — przykładowe listy wysyłkowe z nazwiskami oficerów przesyłane z Moskwy do obozów w celu skierowania odpowiedniej grupy na miejsce rozstrzelania. Bardzo ciekawym dokumentem były notatki sporządzone przez oficerów w kalendarzykach przedstawiających wydarzenia życia obozowego i przebiegu transportu do miejsca rozstrzelania. Odpisy tych małych pamiętników stanowiły pouczający tekst wystawy. Najcenniejszym elementem wystawy były fotokopie dokumentów przekazanych przez prezydenta Jelcyna stwierdzających, że decyzje o rozstrzelaniu polskich jeńców wojennych podjęło Biuro Polityczne WKP(b), o czym świadczą własnoręczne podpisy Stalina, Woroszyłowa, Mołotowa i Mikojana.

Seminarium katyńskie wzbogaciło wiedzę uczniów, rozszerzyło zakres wiadomości wykraczających daleko poza podręcznik szkolny i pozostawiło trwałe ślad w świadomości młodzieży.